

a deo postulat ut exploret dei sciam. aut ptate
aut bonitate. aut veritate dicti ei⁹. Scdō factis
deus temptat a expresse. qñ quis ex incertitu
dine fidei p ea q̄ facit intendit expimentuz su
mere diuine ptatis. pietatis. sapie aut verita
tem dicti eius. Tercio temptat deus quasi inē
pretatiue qñ q̄s a si nō intendat expimentuz
de deo fumere. Aliquid tñ petit vel facit ad m̄
chil aliud vtile: nisi ad pbandum dei ptatem
vel bonitate seu cognicōem vel veritate dī ei⁹
Dēinde etiā quasi interpretatiue qui ante orō
nem suam aiaz suam nō prepat: dimittēdo si
quid aduersū aliquē h̄z vel alias ad deo cōz
se nō disponēdo. Talis em̄ non facit qd̄ in se ē
vt exaudiat. Qñ aut̄ ppter aliquā iustam ne
cessitatez vel piam vtilitatem omittit se aliq̄s
diuino auxilio in suis petitionib⁹ vel factis h̄o
non ē deum temptare.

De ij precepto a trib⁹ sequentib⁹ cā. x.

Scdō precepto phibet oē pūriū a ois
blasphemia in deū. in scōs a in scā fiel
atq̄ iurare phibet sine trib⁹ comitibus viz iu
sticia. discretionē. iudicio. non leuiter. a ve
ritate. non false. Jurare p deū qd̄ est eū testē
veritatis adducere fit licite. immo meritorie
sum veritas subest a reuerentia comitatur. a
pia necessitas ex hūana infirmitate surgēs

impellit. **Juramentū** inuānū est p̄t̄ie deū in falsi-
tatem cuius esse testis nequit inuocare: imo
bum ex deliberacōe fit sp̄ est mōrle. Peruriū
enim est mendacium iuramento firmatum:
et est ex suo ḡne peccatum mōrle. Sitq; tripl̄e
Primo et principaliter fit p̄uriū qm̄ deest
veritas iuramento: puta. s. est mendacium iu-
ramento firmatum. **Secundario** fit p̄uriū
qm̄ iuramento deest iusticia. puta qm̄ qs iurāt
illicitum se facturū: illud tñ non faciendo nō
est p̄urus. **Tercio** qm̄ deest iudiciū: puta qm̄
aliqs̄ in discrete iurat. qe ex hoc ip̄o periculose
omittit iniuriādo falsitate m̄currendi Sic qui
iurat se nō intratur religionē vel nō daturuz
elemosinā vel hm̄oi. Si tñ talis postea fac̄ qd̄
melius ē: non efficit̄ p̄urus. qe malū sub iurā-
mēto cadē nō potuit. Sūt p̄terea alij ḡd̄ in p̄-
iurio. p̄m̄ si qs̄ p̄ euāgelū iurās p̄uret. sc̄ds
si qs̄ p̄ deū in coi sm̄one piurat. terci⁹ si qs̄ so-
lemnē iuret p̄ euanḡ. piurans. piur⁹ ē a mōr-
le peccat q̄ nō implet vbi p̄t qd̄ coact⁹ iurāuit iu-
ramēto p̄missorio n̄ absoluat̄ aucte supiorz
p̄serti qm̄ coactio cadebat in ostentē viz tunc
disp̄sari p̄t p̄ supiorē Qui piurat iocose augz
diuinā irreuētiā et peccat mōrle. **Periur⁹**
est qui falsū iurat qd̄ putat esse v̄z. S; plus
piurus est qui v̄z iurat qd̄ putat eē falsum.

nam talis mentitur. Periuurus etiã est qui a
liq̄b̄ putat eẽ falsũ a iurat tanq̄ sit v̄x̄ qđ for
te v̄x̄ est. **F**alsũ testimoniu aut ferre in iu
dicio scienter sp̄ est p̄c̄m̄ m̄õrle. Sed si quis
ibi vel alias ex labilitate memorie humane eẽ
putet se certum eẽ de eo qđ falsum e. a tñ cū de
bita sollicitudine recogitans estimet se certũ
esse de hoc qđ falsum est: non peccat m̄õr̄iter
hoc asserens. q̄ nō dicit falsũ testimoniu p̄ se
a ex intenõe s̄ p̄ accidens v̄tra id qđ int̄dit.
Non etiã incurrit aliq̄s p̄iurium qñ aliq̄s iu
rat vel p̄mittit se factuz voluntate alteri⁹ si al
ter cui iurat iuranti imponit illicita vel inhone
sta vel impoztabile seu immoderatu. q̄ qñ ali
quis iurat vel p̄mittit se factuz voluntate alti
us intelligenda e debita cõditio: si. scilicet illud qđ
ei mandatur sit licitum a honestũ a p̄õr̄bile si
ue moderatũ. Qui preterea fit de nouo cuius a
li cuius ciuitatis non obligat qñ iuramento
ad seruanda illa q̄ ciuitas se suaturã p̄i⁹ iu
rauit. Teneñ tñ ex qđam fidelitate v̄ciuib⁹ vt
fiat p̄iceps oneruz eoz. **C**anonicus etiã q̄ iu
rat se suaturã statuta eb̄ita in aliquo collegio
nō teneñ ex iuram̄to ad seruandũ futura sta
tuta q̄ de nouo fiunt n̄ int̄derit se obligatẽ ad
oia statuta p̄f̄ita a futura. Teneñ tñ suare
ea statuta ex vi statutoꝝ q̄ habent coadiuam

virtutem. Quicumq; vero ex lapsu lingue fli
iurat: si quidem aduertat se iurare a falsu esse
qd iurat: non excusatur a peccato mortali. Si
aut hoc non aduertat: non videtur habere intē
tionē iurandi: ideo a crimine piurij excusat

De exigentibus vero iuramentum sciendū
q; si aliq; erigit iuramentū tanq; psona pub
lica s; m q; erigit ordo iuris ad peticōem alteri
us non videt esse in culpa: siue ipse iuramen
tum erigat. siue sciat eū false iurare siue vti.
q; nō videt ille exigē: sed iste ad cōstantiaz
erigit. Qui autē erigit iuramentū p seipō ppria
sponte a tanq; priuata psona: a nescit aliū iu
raturū falsū. a ideo dicit sibi. **I**urā mibi vt fides ei
sit: non ē pccm̄. Sic etiā qn̄ p se aliq; erigit iu
ramentū: a tñ non sp̄ scit aliū iurare v; v;
falsū: sed qn̄q; dubitat de facto a credit euz ve
rum iuraturū. a tunc ad maiorē certitudinē iu
ramentum erigit: non ē pccm̄. Si autē q; scit
eū fecisse. s. contrarium eius qd iurat: a cogit euz
iurare hōicida est. **P**ostremo puerū iuramē
tum ē qn̄ aliquis v; iurat p falsos deos. de
p̄fata etiā materia exactionis iuramenti ponit
cancel. tres regulas. **P**rima. exigē iuramenta
ab hīs de q; vehementior ē presūptio q; de op
posito apd exigētes q; piurabūt. a ad hoc ex
deliberacōe inducē: v; a nunq; caret mōli a

licito nisi forsitan quibus apud iudices quibus ex
officio sic exigere necesse est Secunda. neque necesse est
neque utile et sepe criminofum exigere iuramentum ab
his qui questionantur in iudicio exteriori ecclesias-
tico vel civili qui presumunt vehementer quod vel
deurabunt. et qui eorum iuramento nullatenus
statur. Tercia de re penitus occulta quod si non potest
probari testibus duobus: neque rem publicam
scandalisat. Nullus in foro exteriori licite potest
ab alio multo iuramentum extorquere. Sabbata
et sanctificatio infringit. Primo pro eos qui tunc pec-
cant mortaliter. scilicet die dominico vel festiuitate nobis
li. Secundo pro eos qui faciunt opus corporale non
pertinens ad dei seruicium seu cultum. Aut quod non
pertinet ad exercitium spiritualis actus seu cultus di-
uini. Aut non pertinentia ad ea que sunt necessaria si-
bi vel suis aut non pertinentia ad salutem propriam vel
aliam corporis. aut non pertinentia ad vitandum im-
minens damnum rei exterioris. De illo precepto
canonico. posit. v. regulas. Prima obseruatio sab-
batismi que ad circumstantias temporis. modi et loci
pro maxima parte relicta est determinacioni prelatorum
que cognoscatur. tum ex eorum institutis. tum ex consuetu-
dine pro eos legitime toleratis. Secunda de opibus
seruilibus non extendis diebus dominicis et festiuis
pluribus ut frequenter determinat consuetudo loci et personarum
a prelatibus tolerata que alia lex scripta. Tercia

B^m p^o p^o

consuetudo exercendi opa seruilia hec ab istis.
hec ab alijs in diebus festiuis tunc maxime eēt
dicenda corruptela: quā tōlitre a seruicio dei
a cultu festoz: et maxime ab auditu missę re
uōret. Quā pretea hec seruilia magis ex cupidi
tate quā pia necessitate reipublice ptractantur.
Quarta ioci et alie recreacōes corporales apud
vulgus diebus festiuis quā sepius admixtas hē
ant malicias cōn legē dei. nō tñ p diredū ecclā
astitias obuiant institutis. Quinta. opa serui
lia plebūq; fructuosius fierent si nō ea phibe
ret ecclā: quā illa quę vulgares in festis excent. Pro
pterea prelatorū interē attendere circa festiui
tatiū multitudinē. Nāq; ista fiunt ad accumulū
peccati potius quā ad cultū dei. Preceptū de hōre
pentum locum etiam h; de honorandis patra
bus sanguineis. et ciuib; ac beniuolis patrie: im
mo et mgeris. Vnde hoc preceptum inducit du
as virtutes. scilicet pietatē et obseruantia; pietas
enim eē d; ad p̄fatos oēs. quę p̄is rōem hñt.
Cōn quō faciunt p̄mo quā non hōrant pentes quā
in defectu eis nō subueniunt. Qui sanguineos
etiā nō hōrant. aut eis nō subueniunt in necessi
tate spāliter. Sicut pentes quā nō thesaurisāt su
is filijs. quę eis nō solū ad hōrā; sed ad totā vitā
eis debent subuenire. Scđo qui patrie vbi na
ti et nutriti sunt a non honorē aut obsequiū;

Am. Joseph

prestant in peccato presertim. Sicut qui concu-
ues sue patrie non honorant. aut eis non subue-
niunt. Tercio quod non honorant tenuolos patrie.
Observantie etiam virtus hic mandatur quod ho-
norem obedientiam ac reparationem vicis exhibere
tenemur pro beneficiis. pro prelatibus propriis. tam eccle-
siasticis quam secularibus et magnis. Contra quod faci-
unt qui tales non honorant. non obediunt. aut vi-
cem pro beneficiis non impendunt. immo honorem
debitum honestatis aliis prelatibus debent. **C**on-
tra hoc etiam mandatum faciunt qui reverentiam
debitam non faciunt sanctis aut eorum reliquiis vir-
gini beatissime et similibus. De isto precepto cae-
lestis tradit. in regulas. **P**rima ante religionis
ingressum teneor providere necessitati penam ex-
treme si possum dum non aliunde pro eis provisio:
nec excusaret me religionis ingressus quam peccatum
intrando et pro introitu profitendo. **S**i tamen necessi-
tas illa non sit extrema: aut pro aliunde provisio
non teneor pro iuvando exire religionem iam professam
Secunda superioribus nostris qui omnes dicitur preces preces:
obediendum est de rigore in eis solis in quibus su-
piores sunt. magis autem ei est auctoritas potior
est attentis circumstantiis. persone. temporis. reipublice et
utilitatis in istis. ut in decernentibus republicam
pro obediendum est principi quam patri. **S**ecundum re do-
mestica proportionabiliter de modo respectu pape

a ep̄ia abbatis a principis tp̄alis dist̄ndio
locū h̄. **T**ercio q̄nto plures dilectionis eāe
ocurrunt circa aliquem p̄ximū vt est h̄itu
do prelacōis a subiectōis adinūcem bonitatis
Et rō cognacōis beneficentie a sortie patrie et
filium: tanto ceteris parib⁹ ille debet p̄ ama
riā preferri. **T**ñ obligatio legib⁹ cauta obser
uanda ē. Sub precepto. nō occides intelligit̄
p̄hibitum oē nocumentum qd̄ p̄t inferri in
iuste p̄sone p̄ximū vt occisio p̄ximī. mutilacō
verberatio. incarceration vel in seruitutē aliquē
redigē: vel arrestare p̄sonā iuris ordīne p̄cē
missio in talib⁹. **Q**uod addit̄. q̄ occisio hoīs. mu
tilatio aē. p̄nt bene fieri trib⁹ occurrentibus.
Primo si subē cā p̄pter quā meruit mortē. **S**e
cūdo si seruat̄ ordo iuris. **T**ercio si fit bono aīo
s. p̄pter iusticie obseruacōez aē. **F**it aut̄ m̄sse
ctio hoīs iniuste vel p̄ctm̄. sicut mutilacō a fili
a. xv. modis. **P**rimo q̄n̄ innocēs occidit̄. **S**ecūdo
si ē nocens a occidit̄ q̄ tantā penā non meruit
s. mori. **T**ercio q̄ meruit mortē s̄ p̄mittit̄ iur
is ordō. **Q**uōdo si oīa p̄fata cauent̄ a fit tñ liuo
re v̄mōcē. **Q**uinto q̄ occidit aliū op̄pulsus necē
tate tñ euitabili q̄ s. fugere posset l̄ alios muō
re: s̄ ex verecūdia hoc facē renūit. **S**exto q̄ dat
op̄ā rei illicite a quā euitare d̄ret: occidit hoī
nē casus p̄ter intencōez; vt in patiēdo im

pregnatā fieri p̄t. Septimo q̄ dat opam rei li-
cite: non tñ adhibet debitā diligentīā vt de sa-
gittante puez. vel incidēte arborem vt cadat.
Octauo q̄ solam voluntatē h̄z hoīem occidēdi
Nono qui iubet iniuste aliū occidi. p̄siliū dat
auxiliū a h̄mōi q̄ continentur in versu. Iustio
p̄siliū. p̄sensus ac̄ **S**ile qui rogat aut optat
alteri mortem. vt ex odio fieri solet. **D**ecimo
q̄ negligit a morte liberare alium qñ p̄t. a te-
netur vt ex n̄te necessitate famis extrema vbi
alius verisimiliter nō subueniet. **O**mnia autē
premissa h̄nt etiam locū de mutilacōe. in ear-
ceracōe a h̄mōi iniuste inferendis. sic de inter-
ficiendo dictū ē. **V**ndecimo qui prepediūt ab-
usuū luxurie modis. vel per venena sterilita-
tis ne feia cōcipiat. **Q**uoddecimo q̄ cānt culpa-
biliter abortus ceptus. **Q**uod si fit ex culpa scā
preter intencōem parandi abortū: p̄cān̄ est
magnū. **S**ed maius si fit ex intencōe abortien-
di. **F**it igitur s̄m alb. abortus ex percussione. ā
ex casu ab alto. aut p̄ exercitiū corpale labori-
osū. aut ex vehementi saltu. aut ex tristitia a
timore. **Q**uōq̄ ex frīgore aeris supfluo vel sup-
flua caliditate. vñ etiā balnea longa impreg-
natis phibent̄ et calida nimis. **Q**uōq̄ fit ex fa-
me a siti longa. ā replecōe nimia l̄ fleubotoia.
Secūs aut̄ est a fit aliqñ sine p̄cāō abortus ex

infirmate aliq̄ in impregnante aut debilita
te fetus. aut ex frigore immo aeris vel ex intē
pantia aeris alia. **Cxiiij.** si q̄s seip̄m̄ inficit
xiiij. q̄ sibi sciēt a ex intencōe vt vitā sibi ab
breuiet mortē accelerat vt sit citius cū xp̄o q̄d
stultissimū ēa supbia plenū. **Cxv.** q̄ p crapu
lā latio mō p dissolutā vitā mortē sibi accele
rat. **C De. vi. precepto a seq̄ntibus. ca. xi.**

Echia phibet̄ sexto precepto. a p hoc
intelligit̄ phibitum oē illud nocumē
tūm q̄d p̄t inferri p̄sone dūcte p mo
dū libidinis. de hoc hēs supra de luxuria et ei⁹
sp̄ibus c. iij. Nō furtū facere ē septimū pre
ceptum in quo phiberi intelligit̄ oē damnū
q̄d p̄t inferri primo in reb⁹ exteriorib⁹ de hoc
hates. s. c. iij. Non eē testē iniquū vel falsū
octauo precepto phibet̄. a omne damnū q̄d
p̄t inferri primo p̄vba. de quo s. c. de ira a ac
ticia: immo a luxuria. S; q̄ in iudicio publi
co plura p̄tā dmittunt̄ a circa testificacōem
idcirco fm̄ dcā sc̄i th̄o. dicendū ē de mendacō
negacōe. vritatis. testificatione. accusacōe.
aduocacōe. defensione. p̄uaricatione. tergii
facōe. pena talionis. iudicij s̄m̄a. a de appella
tione q̄n̄ male fiant. Mendaciū est falsaw
cis significatio cum intencōe fallendi. a ē tri
plex mendaciū. **Jocosum** q̄d fit causa iudi